
Børn og unge møder den samme pædagogik, uanset om de vokser op i en landsby eller i storbyen. Og det er en pædagogik, der er styret af urbane værdier og urban uddannelseslogik. Et nyt, antropologisk forskningsprojekt har set på, hvad det lokale betyder for pædagogikken i provinsen.

SPOT PÅ NY FORSKNING: BØRN OG UNGE I PROVINSEN

Pædagogikken i provinsen hjælper unge med at flytte – men ikke med at blive

FOTO: SCANPIX

»Det er kommet bag på os, at pædagogikken ikke i særlig høj grad retter sig mod det lokale. I stedet for er den orienteret mod en bestemt form for læring og udvikling, som er møntet på videre uddannelse.«

Eva Gulløv

Af MAJ JUNI

«Willum og jeg går ikke i børnehave for at lege, vi går i børnehave for at arbejde.»

Forklaringen kommer fra en dreng i en landsby i Sønderjylland. Han er et af de børn, som antropolog og børneforsker Eva Gulløv fra DPU, Aarhus Universitet, har talt med undervejs i sit feltarbejde i små lokalsamfund i Tønder Kommune i forbindelse med forskningsprojektet Lokale hensyn, nationale dagsordener.

Drengen bruger en stor del af sin tid i børnehaven på at lege arbejdsmænd med vennerne. De blander cement af sand og grus, støber beton og bygger huse. Inspirationen til legen – eller arbejdet – kommer fra deres fædre, som er håndværkere i det lokale samfund. Men selv om børnene er glade for at lege arbejdsmænd, er det ikke en tematik, der indgår i pædagogikken. Sådan lyder en af konklusionerne fra projektet, der udkommer i bogform i begyndelsen af 2019, og som sætter spørgsmålstegn ved, om pædagogik virkelig skal anskues som en slags *one-size-fits-all* på tværs af land og by. Eva Gulløv og hendes ægtefælle og forskerkollega fra Københavns Professionshøjskole, John Gulløv, har lavet adskillige måneders feltarbejde i Sønderjylland. Mens Eva Gulløv har forsket i daginstitutionerne, har John Gulløv set nærmere på de unge i udskoling og på ungdomsuddannelser. I bogen behandler de empirien i en samlet analyse af børn og unges tilknytning til lokalsamfundet samt deres uddannelsesorientering.

HVAD BETYDER DET LOKALE I PÆDAGOGIKKEN?

John og Eva Gulløvs projekt Lokale hensyn, nationale dagsordener om opvækstbetingelser og pædagogik i mindre lokalsamfund er dels finansieret af Københavns Professionshøjskole, dels af Center for Daginstitutionsforskning, der er et forskningssamarbejde mellem RUC og DPU, Aarhus Universitet. Projektet udkommer i bogform primo 2019.

Projektet er baseret på fire ugers daglige observationer i en børnehave i en landsby, seks ugers daglige observationer i en børnehave i Tønder by samt interviews med forældre, pædagoger, ledere, konsulenter og forvaltningsansatte. Desuden bygger projektet på observationer og interviews med børn, unge, familier og professionelle i udskoling og ungdomsuddannelser i Tønder.

Under sit feltarbejde i en børnehave i Sønderjylland mødte Eva Gulløv en flok drenge, der ofte leger arbejdsmænd. Inspirationen til legen kommer fra deres fædre, som er håndværkere i det lokale samfund. Men selv om børnene er glade for at lege arbejdsmænd, er det ikke en tematik, der indgår i pædagogikken i daginstitutionen.

”Det er kommet bag på os, at pædagogikken ikke i særlig høj grad retter sig mod det lokale. I stedet er den orienteret mod en bestemt form for læring og udvikling, som er møntet på videre uddannelse. Fra børnehave til skole til ungdomsuddannelse til videregående uddannelse. I kombination med at uddannelsesinstitutionerne i løbet af de sidste to årtier er blevet centraliseret, betyder det, at der sker en stor fraflytning fra provinsen,” fortæller Eva Gulløv.

Storbyen styrer

Hun pointerer, at fraflytningen er med til at underminere det lokale miljø. Med til denne underminering hører også den manglende orientering mod lokale livsformer, værdier og prioriteringer i pædagogikken i dagtilbud, skole og på ungdomsuddannelser, mener Eva Gulløv, der i sit feltarbejde ud over at studere børnene også har lavet interviews med pædagoger, forældre, ledere og ansatte i forvaltningen.

”Min lyst til at forske i provinsens forhold opstod, fordi det slog mig, hvor ofte pædagogisk forskning foregår i de store byer som København, Aarhus eller Odense. Men vi hører ikke meget om, hvorvidt der er nogle særlige forhold i de mindre provinsbyer. Man antager bare, at det faglige perspektiv er det samme, og at pædagogikken er ens alle vegne.”

I den lokale forvaltning har de to forskere mødt en udtalt bekymring over, at borgerne i kommunen har et lavere uddannelsesniveau end landsgennemsnittet. Reaktionen fra forvaltningens side er opmærksomhed på tidlig indsats og skoleforberedelse og på vejledning af unge ind på ungdomsuddannelserne, men paradoksalt nok giver et bedre uddannelsesniveau ikke automatisk lokalområdet et løft. Det er nemlig kun et fåtal af dem, der rejser væk, som vender tilbage efter endt uddannelse.

”Tønder kommune havde tidligere flere videregående uddannelsesinstitutioner. Uddannelsesudbuddet er nu centraliseret, og man er nødt til at rejse, hvis man vil have en uddannelse. Når man flytter væk nogle år, får man også nye interesser, venner og måske kærester, og så kommer man ikke tilbage. Det handler også om de jobs, der er tilgængelige. Det er en klassisk problematik omkring brain drain (udvandring af højtuddannede, red.),” forklarer Eva Gulløv og tilføjer, at det kun er i omegnen af en tredjedel af en ungdomsårgang, som bliver boende i Tønder.

Men en god del af dem, der bliver, klarer sig egentlig udmærket, fortæller hun, for konkurrencen om jobs sker på et andet grundlag end i storbyerne.

”Man taler ofte om, at det kun er taberne, der bliver tilbage. Men mange af dem, vi har mødt i forbindelse med vores projekt, klarer sig fint.

De er bare knyttet til deres hjemegn og vil gerne blive. Og så står de med et dilemma – skal de pendle til uddannelsesinstitutioner langt væk, droppe at få en uddannelse eller flytte? Jeg har interviewet en del unge forældre, som har valgt at bosætte sig i Tønder. De klarer sig udmærket. Nogle er faglærte, andre ufaglærte,” fortæller Eva Gulløv og tilføjer:

”Men de er overladt til sig selv og deres netværk, for skolesystemet hjælper dem ikke til at finde fodfæste lokalt, ligesom det heller ikke støtter dem i at udvikle lokale muligheder. Især mange drenge får ikke en uddannelse, når de bliver. Det kunne være interessant, hvis pædagogikken tog hånd om, hvilke kompetencer man skal have for at være en del af et lokalsamfund.”

Viden hjemmefra kommer ikke i spil

Men det gør pædagogikken i provinsen ikke. Tværtimod oplever de to forskere, at uddannelsessystemet i vid udstrækning kommer til at definere, hvad der er det gode liv og den rigtige måde at være barn og ung på. Og fra det perspektiv er uddannelse den eneste vej til et godt liv. Det betyder imidlertid, at pædagogikken, som børn og unge møder i dagtilbud, på skoler og på ungdomsuddannelser ikke har så meget blik for andre erfaringer og kompetencer end dem, der er relevante for at kvalificere sig i uddannelsessystemet.

»De unge er overladt til sig selv og deres netværk, for skolesystemet hjælper dem ikke til at finde fodfæste lokalt, ligesom det heller ikke støtter dem i at udvikle lokale muligheder. (...) Det kunne være interessant, hvis pædagogikken tog hånd om, hvilke kompetencer man skal have for at være en del af et lokalsamfund.«

Eva Gulløv

For børnehavens små arbejdsmænd gælder det, at den viden, de dels har brug for derhjemme og dels har med sig hjemmefra via forældrenes erhverv, simpelthen ikke bliver vurderet relevant i en pædagogisk sammenhæng. Og det er en skam, mener Eva Gulløv. Hun mener, at skolen og børnehaven med fordel kunne spille mere sammen med fx lokale landbrug eller virksomheder.

»Pædagogerne bruger nærområdet, men de faglige argumenter bag handler om at komme ud og bruge naturen, arbejde med læreplanstemaerne på en anden måde, lege nye lege for at styrke fællesskabet eller få brugt kroppen. Der er ikke en pædagogik, der handler om, hvad de lokale forhold betyder for børnene, eller hvordan børnene kan tage del i lokale forhold og problemstillinger,» forklarer Eva Gulløv.

Standarder for det gode liv

Det, ser hun, hænger sammen med, at uddannelsessystemet sætter en dagsorden for, hvad der er rigtig viden, progression og læring.

»Det sætter nogle standarder, som dels er defineret ud fra uddannelsessystemet selv – hvad skal man kunne for at klare sig i forhold til næste niveau – og dels ud fra nogle urbane værdier og livsformer. Eksempelvis møder man i børnehaverne en vægtning af,

at børnene skal forberedes til skolen – det står som læringsmål. Børnene skal forberedes til skolen, hvor de møder de nationale mål, som i høj grad er møntet på at klare sig godt i ungdomsuddannelserne osv.,» siger Eva Gulløv og fortsætter:

»Uddannelsessystemet definerer på den måde nogle livsbaner, men de hænger ikke nødvendigvis særlig godt sammen med andre typer af erfaring og viden. Hvis man gerne vil styrke lokalmiljøerne, skal man måske snarere lade skoler og daginstitutioner spille stærkt sammen med lokale kræfter,» vurderer hun.

Netværk er afgørende

Noget af det forskerne blev opmærksomme på undervejs i deres feltarbejde, var, at hvis man som ung skal klare sig godt i lokalsamfundet, så skal man have netværket i orden – man skal kende nogen, som giver adgang til fx en læreplads eller en plads på en gård. Alt i alt er det, forklarer Eva Gulløv, en anden kompetencelogik end den, skolesystemet retter sig mod. Det fungerer for dem, der har forbindelserne i orden, men der er en gruppe mindre ressourcestærke unge, der bliver ladet i stikken, påpeger Eva Gulløv.

»En del af de unge, der bliver på enen, går ud af folkeskolen uden en afsluttet eksamen og uden at få en uddannelse eller en praktikplads. Dem møder vi sjældent i sådant et projekt her, hvor det typisk er de ressourcestærke, der deltager. Men de findes, og de klarer sig ikke nødvendigvis godt,» siger hun og påpeger, at det er et udtryk for, at pædagogikken hjælper med at sende unge af sted, men den hjælper dem ikke godt nok til at blive.

Efterlyser tilknytningspolitik

Ifølge Eva Gulløv kunne små kommuner med fraflytningsproblematikker, som dem hun og John Gulløv har observeret i Tønder Kommune, have gavn af at udvikle klare tilknytningspolitikker.

»En sådan politik ville indebære, at kommunen satte aktivt ind for at fastholde de unge mennesker og gøre det til en målbar størrelse. I dag bliver der målt på, hvor mange der kommer videre i uddannelsessystemet – men fra kommunens perspektiv er det også vigtigt at fastholde de unge og få dem til at etablere og udvikle sig lokalt og ikke mindst få nogle børn.»

Tilbage til børnehaven i den sønderjyske landsby er problematikken knap så udtalt – men dog ikke helt fraværende. Eller som en af de små arbejdsmænd siger til Eva Gulløv: »Jeg er bange for, at man ikke rigtigt må arbejde, når man kommer i skole.» ■

ARBEJDSMÆND I AKTION

– UDDRAG AF OBSERVATION FRA EVA GULLØVS FELTARBEJDE I EN BØRNEHAVE I PROVINSEN
Børnene er 5-6 år gamle.

Willum: Vi må have mere cement! Marius hent noget mere cement. Du skal arbejde.

Kasper: Ja vi skal have mere cement. Arbejdsmænd arbejder hårdt! Vi skal mure fængslet op, så tyvene ikke kan kigge ud.

Felix kommer forbi og spørger, om han må være med.

Kasper: Du kan være politimand, der kører tyvene til politigården. Men den skal lige bygges først. Vi har travlt.

Willum: Hvornår er det færdigt?

Kasper: Det tager en hel dag at bygge et fængsel.

Willum: Her sætter vi hylder op. Der skal hænge en politialarm.

Kasper: Ja og der må godt være knager.

Henrik kommer forbi og siger: Det er rod!

Kasper: Der må godt være rod, når man bygger. Arbejdsmænd taber nogle gange noget, og så kan det godt være, at de ikke samler det op igen.

Willum: Nu har vi lukket vinduet.

Marius: Så kan der jo ikke komme glas i.

Kasper: Der skal ikke glas i. Det er beton det dér.

Willum: Vi skal lige blande cementen.

Kasper: Nu skal vi støbe betonen. Line gå væk!

Marius: Ja det er kun arbejdsmændene, der må gå i betonen, ikke arbejdspigerne.

Willum: Jeg skal bruge en hammer.

Marius: Jeg har lige lavet et betongulv, her må man ikke træde.

Kasper: Jo man må.

Marius: Nej så bliver det ujævnt. Det skal være helt lige.

Kasper: Vi jævner det igen. Vi har en tromle. Nu laver vi værksted. Det skal være et arbejdssted.

Kasper: I må ikke gå dér, hvor der er betonlak. Vi skal have betonen herover, før den størkner.

EVA GULLØV er professor MSO på DPU, Aarhus Universitet, og forsker blandt andet i børns relationer og hverdagsliv, pædagogisk arbejde, minoritetsbørn og -forældres forhold til daginstitutioner. Hun underviser på kandidatuddannelsen i pædagogisk antropologi.

JOHN GULLØV er seniorforsker ved Københavns Professionshøjskole og forsker i pædagoger og læreres arbejdsvilkår og dilemmaer, uddannelsesmobilitet og provinssamfund samt udsatte unge.